

Ragnhild Bakke Waale
NORSK START 8-10

PÅSKE I NORGE

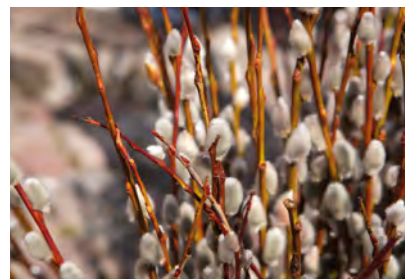
PÅSKE

påskeferie påskeegg
påskeliljer påsketrafikk
påskekyllinger påskeuka
påsketur påskepynt påskequiz
påskesnøtter påskegudstjeneste
påskeføre påskeutstilling påskekonsert
påskedag påsketid
påskedag

Når er det påske?

Datoene for når påske er, varierer fra år til år. Det er fordi påske blir bestemt i forhold til månekalenderen, og den har kortere måneder enn den kalenderen vi bruker ellers. Første påskedag er alltid første søndag etter første fullmåne etter vårjevndøgn. Vårjevndøgn er når natt og dag er like lange om våren, 20. eller 21. mars.

I år er palmesøndag 25. mars, og 1. påskedag er søndag 1. april. Skolens påskeferie er fra og med lørdag 24. mars til og med mandag 2. april.

Det som vokser på kvistene til seljetrær om våren, kalles gåsunger. Til påske er det vanlig å pynte med slike kvister hjemme, ofte sammen med påskeliljer som du ser på side 1.

Fastelavnsris er bjerkekvister med fjær i forskjellige farger.

Å *pynte* er å gjøre det pent.

Fruktbar er det som gir liv og vekst.

Påskepynt

Til påske pynter vi med gule kyllinger og malte egg. Dette forteller om nytt liv, og er fra gammelt av symbol på fruktbarhet. Gult er fargen for lys, varme og glede. Påskehøytiden er alltid om våren. Derfor pynter vi også med vårbloster, *fastelavnsris*, gåsunger og påskeliljer. Grønt er fargen for vekst og håp. På samme måte som naturen våkner til nytt liv om våren, feirer kirken at Jesus sto opp fra døden første påskedag. Dette kalles oppstandelsen og viser at noe nytt begynte.

Påsketur

I Norge har skolene ferie i påskeuka. De fleste feirer påske hjemme, men mange drar på turer i høytiden. Noen drar til hytta på fjellet og går på ski, noen drar til varmere land eller til hytta ved kysten. Noen steder er det påskekonserter, og noen byer har kunstutstillinger i

påskén. Påskekrim er viktig for mange. Det er enten krimbøker som mange liker å lese i påskeferien, eller de ser på påskekrim på tv. Det lages også programmer med konkurranser som kalles påskénøtter eller påskequiz på radio og i tv.

Den jødiske bakgrunnen for påskén

Ordet påske betyr å gå forbi. Et av ordene for påske på engelsk er passover. Påske har utgangspunkt i jødedommen og er den viktigste jødiske høytiden. Det er en minnefest om at Gud lot israelittene reise ut fra Egypt og bosette seg i Kanaan. Det gamle testamentet i Bibelen forteller at folket kom til Egypt fordi det var lite mat i Kanaan der de bodde. De kom som gjester til Egypt, men ble etter hvert mange og ble gjort til slaver. Natten før de dro tilbake til Kanaan, herjet en dødsengel i Egypt. Engelen gikk forbi israelittenes hus. Det var fordi de hadde gjort som Gud ba dem om, og strøket blod fra et lam på dørstolpene.

Krim er brukt som en forkortelse for krimfilmer, krimserier eller krimfortellinger. Det er filmer og fortellinger som handler om kriminalitet, og som er veldig spennende.

Kanaan er et gammelt navn på et landområde i Midtøsten.

En slave er en person som er ikke er fri og må jobbe hardt for en annen, som om slaven er hans eiendom.

Strøket er presens perfektum av verbet å stryke som betyr å smøre eller gni.

Utvandringen fra Egypt.

Mange barn synes det er morsomt å kle seg ut til karnevalsfest.

Fastelavnsboller.

Dempet betyr å ikke lage lyd eller lage svak lyd.

Ishavskatedralen i Tromsø.

Karneval og faste

Før påske er det 40 dager med forberedelse. Dette kalles fastetiden. Faste betyr å ikke spise mat eller å spise lite mat. Noen faster også ved å la være å spise kjøtt.

Før faste er det en tre dagers festtid, karnevalstiden. Karneval betyr farvel til kjøtt, og er dager for å spise godt før den magre fastetiden. Mange kler seg ut, det er tid for fest og glede med god mat og mye mat. Karnevalstiden består av fastelavenssøndag, blåmandag og fetetirsdag.

På fastelavenssøndag er det mange familier som spiser fastelavnsboller. Det er boller med krem. Mange pynter med fastelavensris, som er kvister med fargerike fjær. Slike kvister symboliserer fruktbarhet. På fetetirsdag var det en gammel norsk tradisjon å spise sju ganger i hvert hjørne av huset. Det var viktig å spise mye, for dagen etter var det askeonsdag, og da begynte fasten. Fastetiden er fra gammelt av en alvorlig tid der folk levde stille og enkelt og ikke hadde fester eller spiste mye mat. Folk forberedte seg til den store påskehøytiden. Det var tid for ettertanke og bønn. Kirkens Nødhjelp samler hvert år inn penger i fastetiden til mennesker som har det vanskelig.

Den stille uke

Den stille uke er navnet på uka fra palmesøndag til påskedag. Den blir kalt stille fordi i tidligere tider skulle alle lyder være dempet disse dagene. Kirkeklokkene skulle være tause eller bare bli slått på med trekubber. Denne uka er også kalt den store uka eller den hellige uka. Det er fordi påske regnes som den viktigste høytiden i kristendommen. De fire evangeliene i Det nye testamentet i Bibelen forteller om det som skjedde i dagene i den hellige uka.

PALMESØNDAG

Den første dagen i den stille uka kalles palmesøndag. Da red Jesus inn i Jerusalem på et esel. Det var mange mennesker i byen, fordi de feiret den jødiske påske-festen. Folket tok imot Jesus som en konge. De tok av seg noen klær og la dem på veien der han red. De viftet med palmegrener og ropte hosianna. Det var jødernes måte å vise glede og begeistring på.

SKJÆRTORS DAG

Torsdagen i den stille uka kalles skjærtorsdag og er en helligdag i Norge. Jesus samlet de 12 disiplene sine for å spise det siste måltidet med dem. Etter at de hadde spist, tok Jesus brød og vin, takket Gud for det, velsignet det og ga det til disiplene. På denne måten innstiftet han nattverden. Nattverden betyr egentlig et måltid om kvelden. Nattverd er vanlig i gudstjenestene i kirkene på søndager. Nattverd gir tilgivelse og kraft til å leve som kristen. Ordet skjær kan bety ren og viser blant annet til at nattverden renser mennesker for synd. I kirken feires det også alltid nattverd på gudstjeneste skjærtorsdag.

Å *innstifte* betyr å grunnlegge, opprette, starte noe nytt.

Fra et nattverdsbord i kirken i dag.

Etter nattverden gikk Jesus ut i natten for å be. Han visste han kom til å dø og var redd. En engel kom og trøstet han. Jesus hadde tatt med seg noen av disiplene. Men de skjønte ikke alvoret og sovnet.

Da kom det noen soldater for å arrestere Jesus. En av disiplene, Judas, viste soldatene hvem Jesus var ved å kysse han på kinnet. Jesus ble arrestert. Han ble forhørt og mishandlet gjennom natten til langfredag.

En *judas* er i språket vårt et uttrykk for en som forråder, en som avslører eller forteller andre noe han ikke skulle sagt. En forræder er en som svikter, slik Judas sviktet Jesus natt til langfredag.

? Se på illustrasjonen på side 6. Hvem av personene er Judas, tror du?

LANGFREDAG

Fredagen i den stille uke kalles langfredag og er en helligdag. I løpet av natten til langfredag ble Jesus dømt til døden. Han ble hengt på et kors mellom to røvere. Et mørke spredte seg, og jorden skalv. Det siste Jesus sa på korset, var: «Det er fullbrakt.» Det betyr at Jesus hadde gjort det Gud hadde bestemt han skulle gjøre. Disiplene ble redde og flyktet. Bare en av dem ble igjen ved korset sammen med Maria, moren til Jesus.

Jesus ble tatt ned fra korset og lagt i en grav i en hule i fjellet. Foran graven ble det plassert en stor stein som ble forseglet med keiserens stempel. Soldater sto vakt ved graven.

Langfredag har blitt regnet som den lengste dagen i kirkeåret. Fra gammelt av var dette en sørgedag, og folk flagget på halv stang slik skikken er når noen dør. I kirken er det gudstjeneste, men da er det uten tente lys og blomster. Alt er stille og sorgtungt.

En røver er en person som stjeler, en tyv.

Å forsegle betyr å lukke igjen, stenge.

PÅSKEDAG

Tidlig på den tredje dagen etter at Jesus var død, gikk noen kvinner til graven. De hadde med oljer og ville stille den døde kroppen til Jesus. Da de kom til graven, var steinen borte og graven åpen. Jesus var ikke der. En engel fortalte at Jesus hadde stått opp fra døden. Kvinnene ble glade. De forsto ikke alt som skjedde, men gikk til disiplene for å fortelle om den tomme graven.

Påskedag er kristendommens viktigste dag. Det mest sentrale i den kristne troen er at Jesus sto opp fra døden. I kirken er det gudstjeneste med lys og blomster, fest og glede på påskedagen.

Fra gammelt av mente folk at sola danset av glede på påskedagen. Fasten er over, og denne dagen feires med god mat. Noen har skikk med å gi barna påske-egg fulle av godteri. Egg er symbol på liv og kraft. Det er tid for å feire oppstandelse og nytt liv.

Mandag etter påskedag er også en helligdag og fridag i Norge.

Godteri er søtsaker, for eksempel sjokolade.

En påskesalme

I kirken 1. påskedag synger menigheten om at Jesus sto opp fra døden. Den blir sunget ellers i kirkeåret også:

Kristus, Herre, Frelser er andre ord på Jesus.

Altartavlen i Hamar domkirke er malt av Henrik Sørensen i 1954. I midten er Jesus som nettopp har stått opp fra døden.

Deg være ære, Herre over dødens makt!
Evig skal døden være Kristus underlagt.
Lyset fyller haven, se, en engel kom,
åpnet den stengte graven, Jesu grav er tom!

*Deg være ære, Herre over dødens makt!
Evig skal døden være Kristus underlagt.*

Se, Herren lever! Salig morgenstund!
Mørkets makter bever. Trygg er troens grunn.
Jubelropet runger: Frelseren er her!
Pris ham, alle tunger, Kristus Herre er!

Frykt ikke mere! Evig er han med.
Troens øye ser det: Han gir liv og fred.
Kristi navn er ære, seier er hans vei,
evig skal han regjere, aldri frykter jeg.

Tekst: Edmond L. Budry 1885, oversatt til norsk av Arne Fjelberg 1947

Nyhet:

NORSK START

8–10 KRLE

På elevnettstedet
til KRLE-boka ligger
«SALMER – EN KULTURSKATT».
Påskesalmen er nummer 9
i denne musikkksamlingen,
både med og uten vokal.

ALLE KOMPETANSEMÅL ER DEKKET I KORTE OG LETTFATTELIGE TEKSTER.

- Boka levendegjør faget.
- Tekster og bilder engasjerer til refleksjon, samtale og diskusjon.
- Ord- og begrepsforklaringer i marg.
- Rikelig med bilder som hjelper til i språklæringen og fagforståelsen.

Getty Images, iStock: s. 1, 2, 3, 4, 5ø.v., 6nh, 10n

NTB Scanpix: Håkon Mosvold Larsen s. 10

Illustratør: Rebecca Bang Sørensen

© Cappelen Damm AS 2017

Grafisk formgivning: Sandvik Design

Forlagsredaktør: Unni Wiel

Bilredaktør: Unni Wiel

ISBN 978-82-02-56121-5

cdu.no

krle-nett.cdu.no